Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Lösnummer 15 öre.

11 ÅRG
N:r 43

TIDEVARVET

11 NOV.
1933

Striden om arbetet.

*

Sönderjylland och pacifismen
av **Fru Signe Höjer, Malmö.**

*

Elin Wägners nya bok
Mannen vid min sida
anmäles av **Emy Ek.**

*

Den franska socialdemokratiens sprängning
av **P. Leroux,** Paris.

*

Sven Stål skriver om svensk premiär på Dramaten: Wilhelm Mobergs
Våld.

Vad har hänt?

STATSMINISTERN har i ett söndagstal varnat för att riva upp en ny strid om arbetslöshetspolitiken och går ej med på att de ökade arbetslöshetssiffrorna sammanhänger med de ändrade arbetslöshetsdirektiven utan beror på krisens långvarighet och den tidiga skörden.

UTRIKESMINISTERN FÅR EN SKRAPA av fackföreningsrörelsen, för att han dristat ha en annan åsikt i fråga om den tyska bojkotten.

DEN FINSKA NATIONALISMEN har åter svallat över. Häftiga kravaller mellan studentynglingar i Helsingfors.

TYSKLAND TILLKÄNNAGER, enligt vad ryktet förmäler, via Italien sina villkor för att åter inträda i Nationernas Förbund och deltaga i nedrustningskonferensen.

U. S. A. GER SOVJET 150 miljoner i kredit, har definitivt avskaffat förbudet, då t. o. m. de nyktra mormonerna i Utah röstade vått, samt genom ett ytterst stormigt borgmästarval i New York riktat en stöt mot Tammany Halls korruptionssystem.

MUSSOLINI FORTFAR ATT AVSKEDA sina ministrar, för att själv övertaga deras portföljer. Förutom Italiens enväldige premiärminister är han både utrikesminister, inrikesminister, social- och krigsminister samt även nu blivit marin- och flygminister. Och Balbo som genom sin stora popularitet och väldiga energi ansågs som farlig rival om makten, har förflyttats som *guvernör* till Libyen — i Norra Afrika.

I DEN INTENSIVA VALPROPAGANDA, som den nationalsocialistiska ledningen med Hitler och hans ministrar i spetsen utvecklar, talas oavlåtligen om Tysklands stora fredskärlek, att man vill fred och åter fred. Samtidigt har en engelsk journalist Panter blivit anklagad för spionerі därför att han sänt sin tidning underrättelser om de order som gigits till pressen, nämligen att förtiga den stora trupprevyen i den bajerska staden Kelheim. Panter har dessutom skrivit att »tusentals män av de 'obeväpnade' Stormtrupperna defilerade förbi Stabschefen kapten Röhm med gevär på axeln och påskruvade bajonetter». Han blev utvisad, men på engelskt regeringsingripande har tyskarna slagit till reträtt.

DUELLEN MELLAN GÖRING OCH DIMITROFF har varit Berlin-rättegångens hittills största sensation. Den intelligente och knivskarpe bulgaren framkallade med sina försåtliga frågor ett fruktansvärt raserianfall hos riksministern, som yttrade sig ytterst ohöviskt, icke endast mot kommunisterna, utan även mot såväl Sovjet som Spanien. Båda dessa länders representanter ha i Berlin nedlagt protest. Men Göring applåderades av det trogna folket, och staden Frankfurt ilade att nästa dag förära honom ett gyllene svärd med inskription: *Ära* och *frihet*.

Goebbels, som nu också haft tillfälle vittna, vinnlade sig synbarligen om ett städat uttryckssätt.

Veckovakten

Maria Lazar:

Kosmos som krigsskådeplats

Professor *Ewald Banses* bok, *Värnvetenskap,* har uppnått en viss grad av berömmelse. Den blev till och med så berömd, att den tyska riksregeringen för kort tid sedan lät beslagtaga och indraga den, sedan man förut i sista minuten förbjudit det radioföredrag, som professorn ställt i utsikt.

Det uppseende, som den lilla boken väckt i de civiliserade ländernas press, må förefalla aldrig så berättigat ur mänsklig synpunkt. Ur historisk synpunkt är det ändå högst förvånande. Eller är det ännu någon som tvivlar på, att ett kommande krig måste bli ett utrotningskrig, fört med giftgaser och baciller, och att alla, som tillåter och önskar ett sådant krig, också måste göras ansvariga för dess metoder? Hur förfärande de enstaka skildringarna av framtidens krigföringsmetoder och utbildningen för dessa än må vara, så innebär de dock ingenting nytt. De innehåller absolut ingenting, som man inte redan vet, om man uppmärksamt har följt med vad som händer i tiden. Det skulle alltså vara ett ödesdigert misstag, ifall man betraktade Banse som något enastående i sitt slag. Han är endast ett exemplar av en existerande art. Som sådant visserligen ett praktexemplar. Inte bara därför att han är en så hänförd värnvetenskapare, utan därför att han är professor. En riktig tysk professor. En grundlig professor. Hans ämne är geografi.

"Allting tjänar kriget, den ende guden".

I denna sin egenskap har han ett system. Och innan han nådde fram till denna sin framställning av krigsmetoderna, vilken till och med förmått uppfylla hans samtid med skräck, sysselsatte han sig med allmänna, hans fack mera närstående geografiska och fysikaliska avhandlingar. Vi får läsa om jordytan, om ytvidden och landformationerna, om luft, vatten, växter och djur och även om människan. Utgående från den övertygelsen att — som han skriver — *en ny nationaletik måste uppstå ur värnvetenskapens odlande,* finns det bokstavligen *intet* mellan himmel och jord, som han inte lyckas få med i detta sitt nya nationaletiska system. Den absoluta totaliteten hos hans världsbild har något av vansinnets betvingande logik. Liv och död, vardande och förgängelse, djur, planta, människa, varje skapelse, varje element är ändamålsenligt, betingat av en enda uppgift, allting tjänar det enda, det hela, *guden, avguden, kriget.*

Så skriver han också att »värnvetenskapen inte bara innebär andlig och karaktärsmässig förberedelse till skyddsvärn och självförsvar, den växer ut över denna begränsning till en hel nationalfilosofi. Och denna omfattar *alla* kunskapsfack, *samtliga* skapande krafter, all tro och förtröstan hos hängivna andar, alla hänförda hjärtans viljande och strävan, försåvitt det kan tjäna folkets och statens intressen»

Hur ser en nationalfilosof på världen? Låt honom svara själv.

Först människans närvaro adlar rummet till en medelpunkt för krigföringen.

Rummet. »Rummet, begränsat av de tre dimensionerna längd, bredd och höjd, är bäraren av folkets liv, den fasta grundvalen för staten och därmed också för kriget . . .»

»Inom sina gränser utmärkes rummet framförallt av två egenskaper: utbredning och form. I första hänseendet kan det vara trångt eller rymligt, i det andra utmärker det sig genom höjdformationer och olika grad av sönderskurenhet. För krigföringen är det av största betydelse om man måste operera i ett vidsträckt eller ett mycket begränsat område.» —

»Rummets tredje dimension, *höjden,* sträcker sig över bergsryggar och klippspetsar ända upp i lufthavet. Ja, luften är till och med det jordiska stoff, som egentligen har den allra största betydelsen för soldaten. Den omger honom helt och hållet, den möjliggör för honom att andas, den genomblöter eller genomsolar honom, den upphettar eller avkyler honom, den skänker honom vederkvickelse eller gör hans lemmar utmattade, den skänker landskapet olika färger, ljus och skugga i ständig omväxling, den skapar perspektiv, som är av största betydelse för bedömandet av avstånd och sträckor.»

Luften. Luften är — genom sin värmegrad, sin fuktighet, sin rörlighet, genom sin syrehalt och sitt inflytande på landskapets karaktär — militäriskt betydelsefull.

Vattnet. »Sin största betydelse ur militär synpunkt har vattnet inte i luften, utan samlat på och i själva jordytan. Det framströmmande vattnet kan fylla ut hålligheter i jorden i en sådan grad, att detta kan inverka på landskapets hela ut-

(Forts. å sid. 4.)

För att göra Tidevarvet känt i allt större kretsar ber vi härmed att få erbjuda Er en

Billighets-prenumeration

Tidevarvet kostar från denna vecka till årets slut
endast 75 öre
om avgiften insändes direkt till expeditionen, Triewaldsgränd 2[III], Sthlm, postgiro 1544.

Ni erhåller tidningen varje vecka i korsband. Begagna detta tillfälle att lära känna Tidevarvet!

P. Leroux:

Den franska socialdemokratiens sprängning.

Också på det politiska området sker det ännu under. Inte på det sättet att oförutsedda händelser har inträffat, utan på ett mycket sällsyntare: Förutsagda ting har skett i verkligheten, profetior nästan bokstavligen gått i uppfyllelse.

Innan franska parlamentet skildes åt före ferierna, inför uppståndelsen över den allt tydligare framträdande klyftan, kornblixtarna som bebådade det kommande oväder, kunde man säga: Vid omröstningen om budgeten, närmare bestämt vid omröstningen om de olika yrkesgruppernas särskilda bördor, kommer den fruktade skilsmässan, den fullständiga avsöndringen av neo-socialisterna från marxisterna, att äga rum.

Precis på dagen skedde det också: Budgeten togs upp till behandling, socialisterna avhöll sig som vanligt från att rösta, endast en liten grupp neo-socialister — för övrigt en mycket stridsglad grupp på inalles 29 medlemmar — röstade med och anslöt sig till Daladiers program. Med detta steg var den slutgiltiga skilsmässan fullbordad och den franska socialdemokratiens ödestimma hade slagit.

De oinvigda förvånade sig över att de röstande neo-socialisterna var så fåtaliga. Hade man inte från början hört talas om ända till 90 eller 100? Och nu hade de smält ihop till 29? Denna oväntade reduktion betydde emellertid inte något avståndstagande från ledar-trespannet *Marquet—Deat—Montagnon.* Orsaken var mycket enklare: Den artikel i budgeten som stod under omröstning var en så kallad *impopulär* artikel, det vill säga, den var farlig för de deputerade, de må sedan tillhöra högern eller vänstern. Den rörde nämligen nedskärningar i de statsanställdas löner. Nu är ju statstjänarna, alltifrån gatsoparen och ända till ministern, mycket ömtåliga väljare och dyrbara väljare. De övriga nysocialisterna, till ett antal av 60 eller 70, som hade avstått från att rösta, ville med detta inte

(Forts. å sid. 3).

Vera Micheles Dean:

Förenta Staternas bud till Sovjet-Unionen.

Offentliggörandet den 20 oktober av notväxlingen mellan president Roosevelt och Michael Kalinin, U. S. S. R:s president, betecknar avslutningen av den sextonårsperiod under vilken officiellt inga förbindelser mellan de båda länderna existerat. President Roosevelt framhöll i sin not den 10 oktober att han alltsedan begynnelsen av sitt presidentskap velat åstadkomma en ändring i »det nuvarande, abnorma förhållandet mellan Förenta staternas hundratjugufem miljoner innevånare och Rysslands hundrasextio miljoner», och han förklarade att de svårigheter som skapat denna ohållbara situation är stora men inte olösliga. Han förklarade sig beredd att ta emot Sovjets representanter och med dem avhandla alla hittills olösta frågor mellan de båda staterna. »Deltagandet i sådana underhandlingar innebar självfallet inte, tillade han, något tvång till fortsatt handlande från någondera partens sida, men det skulle beteckna en uppriktig önskan att komma fram till en tillfredsställande lösning av de föreliggande problemen.» Den 17 oktober antog president Kalinin Roosevelts inbjudan. Han uttalade därvid, att bristen på officiella förbindelser mellan Sovjet och Amerika hade inneburit allvarliga nackdelar inte bara för de två länderna själva men för den internationella situationen över huvud taget. Hr Litvinov, ryske utrikeskommissarien, utsågs därefter att representera sin regering i de planerade förhandlingarna, och man väntar honom just i dagarna till Washington.

President Roosevelts beslut att återupptaga förbindelserna med Sovjet-Unionen kom inte som någon överraskning. Den allmänna opinionen i Amerika, som från början var utpräglat fientlig mot den ryska regimen, har undergått en märkbar förändring under de senaste åren. Ett officiellt erkännande har förordats i allt vidare kretsar, både därför att det skulle befrämja Amerikas export till Sovjet-Unionen och därför att det skulle bli en hämsko på Japans aggressiva politik vid Stilla Oceanen.

Det har sagts att Förenta staterna, som en följd av den ekonomiska världskonferensens misslyckande i somras, skulle lägga ökad vikt vid förbindelser med sådana stater, som kan erbjuda marknad för amerikanska varor. En del iakttagare har också gjort gällande att regeringen önskade avleda den allmänna uppmärksamheten från de svårigheter, som uppstått vid genomförandet av återuppbyggnadsprogrammet — N. R. A. — framförallt i jordbruksdistrikten och i stället vela koncentrera den på utsikterna till goda rysk-amerikanska handelsförbindelser.

Rysslands skulder till Amerika.

De två frågor, som efter allt att döma kommer att stå i Washingtondiskussionens brännpunkt, är dels reglerandet av Amerikas fordringar på Ryssland, dels den ryska kreditens omfattning i Amerika. Förenta staternas fordringar på Ryssland uppgår tillsammans till omkring 800 miljoner dollars, av vilka omkring 327,583,041 utgör det belopp med ränta som Kerenski på sin tid lånade, medan 441,000,000 dollars representerar fordrin-

(Forts. å sid. 4.)

TIDEVARVET

Radikal politisk veckotidning.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.
ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm. Tel. 20 48 42.

ADVOKATER
Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Norrlandsgatan 18.
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Stockholms Yngre Tandläkares Förening.

Kvinnliga tandläkares klinik.
Ad. Fredr. Kyrkog. 1 (v. Sveavägen) Leg. tandläkarna Astrid Gyllencreutz, Ingrid Huss, Ruth Öhrling. Tid pr tel. 20 03 73. Särskild mottagning för barn (tandl. Huss.) Månd., onsd., fred. 3.30—6.

Klockarebolagets
(f. d. Wissnells, etabl. 1818)
Begravningsbyrå & likkistfabrik
Fabrik och utställning:
Skepparegatan 39
Telefoner: 67 34 36 = 61 20 98
Efter affärstid: Enskede 29 30
Filialer: Agnegatan 40. 53 35 28
S:t Paulsgatan 15. 40 30 87
Ombud för Sv. Eldbegängelseföreningen

Alma Axelssons FÖRLOSSNINGSHEM
LINNÉGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och ogen., välrek.
Tel. 778 24.

10—12 och 1—4. Moderata arvoden
Rättshjälp även för mindre bemedl.
Bouppteckn. fr. 12 kr., Lösöreköpskontrakt 6 kr., Testamenten 7 kr. samt därmed jämförl. ärenden till samma låga pris. E. o. Hovr.-not. I. TÖRNÅ, Stureplan 13, IV. Tel. 103396. Mott.-tid 2—3, 6—7.

RESA
är inget nöje, om man lider av åksjuka. På bil, tåg, båt eller flygmaskin försvinna alla obehag genom att intaga ett pulver av det tillförlitliga medlet »Resa». Sänd 2 kr. och ett duss, sändes portofr. fr.
Th. Broman, *Ytterhogdal.*
Återförs. ant.

Goda, aptitliga smörgåsar
på beställning. 25—40 öre.
Best. mott. 9—10 f. m. 36 23 48.
S. o. M. Philip.

Dietmat,
god, vällagad, enligt läkarord. Även till avhämtning. Läkarref.
Luntmakaregatan 90, nära Stadsbibl.
Tel. 36 23 48.

Bagarstugan
HORNSGATAN 37 Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37
GÖTGATAN 52 „ „ 333 90

FOTVÅRD
Rationell fotvård
Syster Elisabets Fotvårdsklinik,
Kungsgatan 50, III, hiss.
Tid pr tel. 20 37 90, kl. 10—5 e. m.

Den 11 Nov. 1933.

Striden om arbetet.

Härom dagen förekom en diskussion i Uppsala studenters allmänna diskussionsförening, om kvinnans rätt till arbete. Det är dagens brännande fråga. Man visste att samtidigt var den uppe i andra salar, på andra möten, låg under opinionsbildningens mangel i debatter, resolutioner och tidningsledare.

I den ifrågavarande diskussionen hade den arbetande kvinnan som diskussionsämne det ovanligt bra ställt. Hon hade en skicklig och elegant försvarare i den första diskussionsinledaren, d:r Andrea Andreen-Svedberg, som gav de historiska, sociala och biologiska argumenten för kvinnans rätt att i vår tid som alla andra tider med sitt arbete hjälpa till att bära världens börder. Till yttermera visso kom henne den andre diskussionsinledaren, generaldirektör Örne, kraftigt till hjälp genom att som nationalekonom avvisa den populära föreställningen att kvinnans utmotande ur den allmänna arbetsmarknaden skulle skaffa någon verkligt lättnad där. Han förklarade att vad en sådan förändring skulle åstadkomma vore en förskjutning, en omläggning i produktion och konsumtion, en störning alltså i det ekonomiska livet, men inte en förbättring. Han utförde det inte närmare, men man kan ju gott tänka sig att en massa sysslolösa kvinnor skulle bli konkurrenter till textil-, konfektions- och livsmedelsindustrien, och sen det ena skulle dra det andra med sig.

Hur man än ser ner på kvinnan — detta säga vi, och icke herr Örne — måste man ju vid närmare begrundan medge att hennes fösvinnande från arbetsmarknaden skulle få vida verkningar. Det är inte bara att avskeda 1,000 kvinnor och så ha 1,000 män fått arbete, och ingenting vidare har hänt. Tyskland har redan förstått att ta konsekvenserna av sitt förbud mot kvinnors arbete. Ett par dar efter Uppsala-diskussionen kunde man läsa det nya tyska lagförslaget om straff mot hållande av »icke tillåtna» bordeller. Återinförandet av den ofria hemmaflickan får införandet av hennes komplement, den statligt reglerade skökan, till konsekvens.

En ytterligare fördel för de arbetande kvinnornas sak på ovannämnda diskussion var att opponenterna skötte sig så förbluffande illa. Och ändå fanns där en stämningsbotten inför lösenordet: »tillbaka med kvinnorna till hemmen!» eller »bort med dem från det betalda arbetet», så stor att man applåderade vilken smörja som helst, bara den gick ut därpå.

Diskussionen slutade officiellt med seger för kvinnans rätt till arbete efter anlag och krafter. Generaldirektör Örnes svårigheter med sina gifta par i posten låg liksom på sidan om hela problemet, och torde i den mån de bero på familjeegoism nog lösa sig, när det går upp även för statstjänarna vilken dyrbar skatt ett arbete är, och hur snäll man måste vara, när man har det.

Men hur går det på alla andra möten, där gymnasister och nazister och alla andra ister slå sig hop om att hastigt bota arbetslösheten genom att förorda kvinnans uteslutande? Vem är där att ge det rätta svaret, när det heter att »kvinnoemancipationen skapar nya svåra hinder för ungdomens familjebildning och unga mäns inträde i förvärvsarbetet». Och när det heter: »kvinnor, vilkas män ha goda inkomster, böra förbjudas att inneha kommunala tjänster», vem är då där och frågar hur det ska gå med förmögna fruars män och deras tjänster?

Det är en älsklingstanke i tiden att den som har mycket arbete eller möjlighet att klara sig utan arbetsinkomst skall avstå åt dem som intet har. Som nyss påpekades, så anser en nationalekonom av hr Örnes auktoritet, att det endast skenbart är en utväg, men i alla fall, för många ter den sig så. Saken kanske bör undersökas grundligare. Vi äro med på det, men då ska undersökningen gå tvärs över och icke skona någon mångsysslande och förmögen statstjänare, man eller kvinna. Vi få verkligen inte finna oss i att kvinnorna tas ut till offer alldeles självklart, så som skedde i Stockholms-Tidningens ledare av den 4 november och ständigt sker. Vi måste få fram liksom en gång lika rätt till arbete, nu lika plikt till sysslolöshet och till att uthärda den »desperation och försoffning» som enligt Stockholms-Tidningen är resultatet av arbetslöshet.

Nu gäller det att klara den här situationen. Vi ha länge förutsett att ett bakslag skulle träffa kvinnorna, som så självfallet tagit sina nya rättigheter ur samhällets hand och låtit samhället sköta sig självt för resten. Men genom krisen har situationen mognat i en rasande fart, och suggestionen från kvinnofientliga diktaturer är ofantligt stark. Situationen är ingenting att leka med men heller ingenting att råka i panik över. Vi kunna klara den om vi vilja, och om vi besluta oss för att gottgöra våra försummelser av slöhet och egoism.

Så länge vi ha demokrati ha vi ju ett maktmedel i rösträtten.

Erfarenheten visar oss visserligen att vi inte kunna lita på att kvinnorna utan vidare rösta efter sina intressen. Det är fara värt att de låta tillplatta sig av stora fraser och att vädjande till deras offervilja kan ha effekten att de verkligen börja tro att de tjäna sitt land med att göra ingenting. Det är därför för ögonblicket viktigast av allt att vi passa på. Äro redo med våra argument och motargument, ha dem väl motiverade. Det är inte särskilt roligt det här, att vi ska behöva ta upp tid och kraft med att försvara den rätt till arbete som samhället nyss erkänt. Men nu är det så. Oppositionen sticker upp bakom varje buske. Vi få inte låta den hållas oemotsagd.

E. W.

Signe Höjer:

Sönderjylland och pacifismen.

I krigiska situationer prövas en fredsrörelses värde. Än är det icke krig, men den offensiv, som från tysk sida satts i gång i Sönderjylland, är så aggressiv, att den ställt Danmarks för att icke säga Nordens befolkning på ett verkligt prov. Den sönderjydska frågan har redan återverkat på den danska officiella försvarspolitiken och givit ett starkt genljud i vårt eget land. Det var därför med särskilt intresse, jag infann mig i staden Hernings på Jylland, där den danska sektionen av Kvindernes internationale Liga for Fred og Frihed den 26—28 okt. hade landsmöte. 300 kvinnor hade där samlats från alla delar av Danmark. Med 20,000 medlemmar samlade i 100 kretsar och 14 distrikt är ligan en verklig folkrörelse i Danmark (20 gånger så stor som vår svenska avdelning, relativt taget). Man kunde därför vänta sig ett representativt uttryck för den danska pacifismens reaktion på hotet söderifrån.

»Intet blod mellan Tyskland och Danmark».

Ett offentligt möte var anordnat i Hernings största sal, som var till trängsel fylld av folk. Haderslevs för fredssaken djup intresserade biskop Ammundsen höll ett gripande föredrag om »*Sönderjylland och fredssaken*» och en av »*Det unge Grænseværns*» ledare, fröken Inger Enemark, talade om denna rörelses uppgifter. Biskopen berörde nazisternas framfart i Nordschlesvig och tyskarnas alltmera framträdande krav på gränsens förflyttande till Konge-å. »Sönderjylland och fredssaken äro två stora ord, och vi måste hålla på dem just nu, då det är motgång. *Vi måste fortfarande kräva nedrustning.* Den är farlig under nuvarande förhållanden, men rustningar äro ändå farligare. Situationen får inte pressa oss att mista fredskärleken. Det var ej Danmark som stat, som fordrade Sönderjylland, det avgjordes av befolkningen med omröstning och intet nytt blod har kommit mellan Tyskland och Danmark vid gränsregleringen. Vi skola icke låta oss kastas ur vår minoritetspolitiska linje, den är dansk, och den är riktig. Sönderjylland har givits oss som en bro mellan folken. Detta kräver vårt yttersta, och Sönderjylland har därför en alldeles särskilt stor uppgift i fredsarbetet.»

Det var intressant att efter biskopens försonliga och om lång erfarenhet i gränstrakterna vittnande ord, höra en representant för det unga nationellt betonade Sönderjylland. Fröken Enemark skildrade tyskarnas stora kulturarbete bland den tyska minoriteten. Bland annat ha ett trettiotal tyska privatskolor under senaste tiden vuxit upp där, och det sparas ej på medel att få dessa så förstklassiga som möjligt. Finns det tio barn på en plats, som vilja gå i tysk skola, får varje barn ett anslag av 50 kr. pr år. Dessa skolor arbeta i nazistisk anda. »Det unge »Grænseværn» vill nu göra danskt kulturarbete hos den danska minoriteten på tysk sida genom föredrag, studiecirklar, gymnastik- och idrottsföreningar m. m. Arbetet skall ske endast i positiv riktning, *för* den danska kulturen.

Fru Thora Daugaard, som under hela mötet skötte förhandlingarna med stark och intelligent hand, uttalade de danska kvinnornas sympati med »det unge Grænseværn» och utlovade deras stöd, så länge arbetet utfördes på det sätt, som blivit omtalat. Jag hade efteråt tillfälle att tala personligen med ett par av de sönderjydska fredskvinnorna. Det är märkligt att se likheten mellan dessa och svenskfinskorna. Samma patos i kynnet och samma sjungande tal, vilket verkar så starkt i jämförelse med danska kvinnorna i allmänhet. De sönderjydska kvinnor, jag talade med, voro betänksamma inför aggressiviteten hos detta »Grænseværn» och den entusiasm, det väckt på konservativt och försvarsbetonat håll i landet. »Vi vilja gärna samarbete med de tyska kvinnorna, och vi ha nästan alltid tyska fredskvinnor med på våra sammanträden och föredrag. Vi vilja ge försoningsarbetet, som står på vår ligas program, stor plats.» Ifrån de sönderjydska kvinnorna kom också kravet på att arbetet för en internationell ordningsvakt inom Nationernas förbund snarast skulle tagas upp igen.

Gasmask-karnevalen och kvinnorna.

Som bekant tillhandahålla sedan i höst de danska apoteken gasmasker till ett pris av 24 kr. åt allmänheten. Det är härens kemiska laboratorium, som står för tillverkningen, och en privat medicinalfirma, vars ledare är en kapten Knud Momme, har fått koncession på försäljningen, som nyligen även utbjudits åt Sverige. Nyheten har väckt uppseende i alla länder. Engelska tidningar undrar, om de goda danskarna mist förståndet och frågar om det kan tänkas en mera häpnadsväckande bekännelse av hur långt man hunnit här i världen, när detta lilla fredliga land börjar försälja gasmasker i allmänna handeln. Danska fredskvinnornas liga var också upprörd, och efter ett föredrag av kemikern prof. Lund från Aarhus vidtog en livlig diskussion om värdet för civilbefolkningen av detta skydd och vad ligan borde göra inför handeln av gasmasker. Prof. Lunds föredrag var utomordentligt så tillvida, att det framfördes med fullständig objektivitet och ändå lät var och en draga den slutledningen, att skydd mot giftgaser medelst byggande av källarlokaler vore lönlöst, likaså att det vore endast en dålig finansoperation att förse civilbefolkningen med gasmasker.

De danska kvinnornas ställning i den-

"Tvätta-Lätt"
TVÄTTAPPARAT, TVÄTTAR ALLT
Den arbetar lika fort som 10 kvinnor med tvättbräden och betydligt fortare än alla hushållstvättmaskiner, även om de kosta 20 gånger så mycket och av vilken konstruktion de än äro.
Priset å tvättapparaten är endast kr. 10: —, vilket inbesparas på ett par tvättar. Insänd nedanstående kupong.
MASKINAFFÄREN, NÄSÅKER.

Sänd mot postförskott 1 st. tvättapparat Tvätta-Lätt à kr. 10: — och porto.
Namn: .....
Bostad: .....
Adress: .....

Det världsbekanta, sedan mer än 1000 år tillbaka använda husmedlet vid många åkommor, såsom reumatism, influensa, astma, nervsmärtor, huvudvärk, tandvärk, öronvärk, skavsår, sårskador m. m.
Oöverträffat i läkekraft och snabb verkan.
En sjuksköterskas omdöme:
Efter att under ½ års tid ha använt Oleum Basileum vid olika tillfällen, är det mig ett nöje, att vitsorda dess underbara verkan. Den har visat sig smärtstillande vid reumatiska åkommor och läkande vid infektioner. Med fördel har jag använt den vid katarrer i näsa och svalg och därigenom hastigt övervunnit det onda, varför jag på begäran varmt rekommenderar detsamma.
Hedvig Gjörloff.
Sjuksköterska vid Stockholms Stads folkskolor.
Omedelbart lindrande, snabbt läkande.
Kr. 3: 50 pr flaska, även mot postförsk. fr.
A.-B. ATOMA, Stockholm 16.
Regeringsgatan 26. Tel. 11 19 92.

Specialité: STRUMA.
Tillskriv
HOMEOPATEN JOHAN BJÖRCK,
Fack 54, Nyland.
Recept jämte medicin kostar Kr. 10: — plus porto. Behandling av alla kroniska sjukdomar. Medicin från apotek. Svar på frågor omg. om porto bifogas.

Har Ni huvudvärk?
Tag då ej in pulver, ty detta skadar Eder mer än det gör nytta. Använd i stället vårt erkänt goda medel LÄTT. När Ni fuktat Edert huvud med LÄTT slutar all värk och Ni behöver ej längre vara tung i huvudet.
LÄTT kostar endast 1: 25 portofritt i flaskor. Insänd kronor 1: 25 till vårt postgirokonto 22638 och vi tillställer Eder genast en flaska LÄTT.
Försäljes av
Tekniska Fabriken Örnen
Sundsvall. Sweden.

Elin Wägner:
Mannen vid min sida.

En rolig bok, full av underfundig humor och andlig grace, en öm och varm bok, en kärlekshistoria med subtila dagrar och bävande skuggor, och samtidigt en bok, i vilken tidens pulsar slå och »nationernas nervsammanbrott» återverka på de enskilda ödena. Den nya miljön, Spanien och Afrika, har tydligen verkat inspirerande och stimulerande. Elin Wägner är i denna bok i allra bästa form, och det är en upplevelse att följa henne på hennes färder i tid och rum. Allt är fyllt av liv och genomskimrat av själ.

Bokens huvudperson är en kvinnlig fil. kand., Karin Hall, som efter ett kort äktenskap skilt sig från en man, som åtminstone teoretiskt svärmar för la grande femelle, d. v. s. kvinnan som kontakten med livets primitiva urkällor, i vilka han önskar hämta ständigt ny kraft för sitt verk. För att försörja sig och sin dotter tar Karin Hall plats i en konfektionsaffär, vars innehavarinna är hennes vän. Av en tillfällighet blir Karin Hall en dag tvungen att hålla ett konsthistoriskt föredrag. Det blir stöten, som ger hennes liv en ny riktning. Hon slutar sin affärsanställning och reser omkring som föreläsare i svenska bygder, där hon gör ständigt lika intressanta studier av människorna och deras liv. För att få nytt och friskt stoff beslutar hon att resa till Spanien, som just nu tycks vara modelandet för turister. Är det den hypermoderna kulturfilosofen Ortega y Gasset, som tjusar världen med sina generationsproblem och sitt fältrop: »tillbaka till de friska livskällorna», vilket hos vissa tyska filosofer med deras böjelse för Übersteigerung fått formen: »Tillbaka till urskogen och djuren». Eller är det helt enkelt en välskött turistreklam, som just nu leder så många charmanta resenärer till Spanien?

Generationsproblemet får en drastisk belysning, när Karin Hall vid utresan besöker sin dotter, som då studerar juridik i Lund. Hon finner sin dotter, denna »skatt av ungdom, skönhet, eld, vilja, liv, möjligheter», i ogenerad kamratlig samvaro med en ung man, som klädd i badrock, sitter på sängkanten hos den influensasjuka unga damen och förhör henne i internationell privaträtt, som hon just skall tentera i. Mor och dotter ha lite svårt att finna den våglängd, på vilken de kunna göra sig förstådda för varann, men det går.

Karin Hall reser genom ett oroligt Europa och kommer till Spanien. Hennes väninna sviker sitt löfte att göra henne sällskap, och Karin Hall känner ensamhetens tunna och kalla luft kyla intill hjärtat. Snart har hon emellertid funnit kontakter, framför allt med ett ungt amerikanskt par, han journalist och hon medicinare, båda sprakande av intellektuell högspänning, samt en vitlockig amerikansk gentleman, mr Macmaster, pastiljfabrikant till yrket och inte särskilt intelligent eller dubbelbottnad men lysande av ett inre ljus: godhetens. Hans genialitet är hjärtats: hans ridderlighet, ömhet och hänsynsfullhet undanrödja med intuitiv säkerhet och självklar naturlighet varje bekymmer och svårighet från den ensamma resenärens väg. För Karin Hall är det, som om en hand rörde vid hennes hjärta. På nytt upplever hon kärlekens under av yra och dröm, längtan och hunger. Icke ett ögonblick tänker hon på sin ålder, ty den som älskar, är ung. Oförliknelig är denna skildring av en kärlek, som knappast kommer till uttryck annat än i de alldagliga ordens hemlighetsfulla underklang av ömhet och innerlighet. Sublim är skildringen av den natt, då Karin Hall ensam och vakande känner sig genomströmmas av hela universums liv och gripes av vissheten, att livets innersta bärande kraft är kärleken. I en gammal bok med religiöst-mystisk lyrik finner hon det underbara uttrycket för enheten med den fjärran älskade: »Du ligger vaken i mitt bröst».

Utom de båda älskande, som stundom tyckas förlora varann ur sikte men städse återfinna varann, skymta många levande och egenartade gestalter. Tidens aktuella problem ventileras spirituellt och mångsidigt. Resorna i rummet genomsprängas ofta av resor i tiden, som låta Spaniens gamla historia stiga fram som fjärrspel eller närbild.

Mot vår tids dyrkan av ungdomen som ett egenvärde ställer denna bok den mognade människans djup och innerlighet, hennes vidsyn och överblick, hennes ömhet och i många eldar härdade styrka, hennes tacksamhet för de glimtar av ljus och ömhet, som falla in i hennes hjärta. Ur hemlighetsfulla djup av minne och längtan, erfarenhet och dröm hämtar hon kraften att älska och lida, arbeta och hoppas.

Emy Ek.

Till skolornas fredsdag den 11 november har Svenska Skolornas Fredsförening även i år sänt ut ett häfte, som med sitt mångsidiga och aktuella innehåll är avsett att kunna bli en utgångspunkt för samlingsstunder och diskussioner omkring fredens problem. Exp. Lilla Nygatan 4 Stockholm. Pris 30 öre.

Den nya ungdomsboken.

Axel Holmströms förlag har i år givit ut den tredje volymen i serien »Den nya ungdomsboken». Det är en saga av Fritz Rosenfeld, *Tirilin på världsomsegling*, en trevligt utstyrd liten bok med schvungfullt gjorda illustrationer av Arvid Ek. Det utmärkande för denna saga av 1933 är ett starkt drag av saklighet. Handlingen är visserligen byggd på en liten pojkes sökande efter Sagolandet. Men Tirilins öden på denna färd är till stor del tämligen verklighetstrogna skildringar från olika delar av världen. Blandningen av saga och verklighet är inte alltid riktigt inspirerad. Sagoberättarens fantasi förefaller en smula för rationell och i avsaknad av det hemlighetsfulla skimmer som ger den riktiga sagan dess märkliga makt. Men berättelsen är målande och rask. Bokens patos är kravet på rättvisa och mänsklig frihet. Alltifrån bilderna från kinesstaden till skildringarna av gruvorna i Amerika och de mera fantastiska äventyren i sagans Österland är denna linje också väl och fast genomförd. Trots de antydda ofullkomligheterna synes boken försvara sin plats under hedersrubriken Den nya ungdomsboken.

*

Mormors och Farfars djursagor heter en samling sagor och ramsor, som samlats av *Märta Tamm-Götlind* och givits ut på Svenska Kyrkans diakonistyrelses förlag. Författarinnan har tecknat upp sagorna, dels sådana som de berättats för henne själv av mor och mormor, dels som hon funnit dem i gamla arkiv eller i den muntliga traditionen i olika landskap. Här finns både Katta satt på take, Ekorr'n gick på ängen och slog, Ro, ro till fiskaskär, och andra klassiska ting. Kanske formuleringen ibland är litet olika den man själv varit van att höra, men det är de gamla, av de flesta barn omtyckta och välkända ämnena. Olika landskap har givit sin prägel åt ramsornas språk, Värmland, Småland, Västergötland. Men den lustiga fantasin, ursprunglig och barnslig är ett gemensamt drag för de flesta. Boken, som är mycket vackert illustrerad av *Gunnar Widholm*, kommer säkert att höra till dem som kan tas fram kväll efter kväll till samma glädje för småbarnen. Också för en vuxen läsare har den sin tjusning genom den humor och världsvisdom som här samlats ihop i sagoform.

C. H.

Fritz Rosenfeld: Tirilin på världsomsegling. Axel Holmström. 2: 75.
Märta Tamm-Götlind—Gunnar Widholm: Mormors och farfars djursagor. Sv. Kyrkans diakonistyr. 3: 50.

Sagan om Röpecka.

Ida Bäckmann har länge varit tyst — inte därför att hon saknat något att säga — men därför att hon haft nog av livet och skjutit dikten in i skumvrån. Röpecka har dock inte låtit sig nöjas med denna behandling, hon har tvingat sig fram i ljuset och med den stora sagoförtäljerskan Selma Lagerlöfs förord har hon gått ut i världen på egen hand. Tidens förlag har förmedlat bekantskapen och att den är angenäm, även utan en högtidlig presentation — det kan jag gå i borgen för.

Röpecka har till närmaste umgänge Gud och Lennart — och i någon medömkandes mån Den helige Ande. Hennes barnavärld ser ut som världen i Bibeln och efter heliga planscher formar hon sitt eget levnadsvett. Ibland hädar hon sin Gud och väger över vågskålen med trosnit till Den Helige Ande — med en baktanke att Anden är i släkt med hennes döda ankbonde — och efter alla stormar vilar hon ut hos Lennart, faderns lärpojke och allmaktens vikarie i Röpeckas, Rådmannens och tullförvaltarens Isabellas stad.

Inte bara ungdom till åren, utan lika mycket gammalt folk med en strimma barndomsvår i hjärtat kommer att få obeskrivligt roligt åt Ida Bäckmanns bok. Det är en julklapp i det rätta sinnelaget — god, fin och värmande för själen.

Sven Stål.

Ida Bäckmann: Röpecka, Gud och Lennart. Tiden. 5: —.

Kvinnorna inför diktaturen.

Smålandsförbundet av Svenska Kvinnors Vänsterförbund och *Nässjöklubben av Socialdemokratiska Kvinnoförbundet* inbjödo genom annons i ortens tidningar kvinnor av skilda läger, kårsammanslutningar, föreningar och enskilda, vilka önska en utveckling i sund demokratisk riktning, till ett möte i Nässjö den 26 okt. 1933. Det var menat som ett opinionsmöte i samma anda som mötet på Konserthuset i Stockholm samma kväll.

Ordföranden i Smålandsförbundet av S. K. V., fru Ingeborg Rosén, hälsade de närvarande från skilda läger välkomna med en påminnelse om pionjärernas arbete, initiativtagarna till dagens opinionsmöten och den resolution, som senare skulle antagas. Hon uttryckte även sin glädje över det samarbete, som nu för första gången kommit till stånd mellan socialdemokratiska kvinnor och vänsterförbundskvinnor i Nässjö och hoppades på mera utbyte i för oss kvinnor gemensamma frågor i framtiden.

Med stort intresse lyssnade vi sedan till mötets talarinna, fru *Helga Sjöstrand,* Eksjö, som i sitt föredrag »Kvinnorna inför diktaturen» helt naturligt uppehöll sig vid förhållandena i Tyskland och vid allt, vad kvinnorna där förlora genom diktaturen. Hon uppfordrade de svenska kvinnorna att bättre än hittills värna sina fri- och rättigheter och den demokratiska anda, som av ålder levat hos vårt folk.

Resolutionen antogs enhälligt efter en kort diskussion. I denna betonade fröken *Judith Gustafsson* vikten av att kvinnorna icke hålla sig passiva. Varje människa, man eller kvinna, bär för framtiden ansvaret för både vad hon sagt och icke sagt, gjort och icke gjort i det avgörande ögonblicket. Vi äro alla med om att skriva vårt lands historia, och vi bära alla ansvaret inför kommande släkten.

*

En inbjudan till internationell konferens om *Kvinnornas försvar emot fascimen* har utfärdats av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet. I kallelsen, som tillställes kvinnoorganisationer, politiska och opolitiska i olika länder, framhålles hur kvinnorna genom den Hitlerska diktaturens seger i ännu

Den franska socialdemokratien.

(Forts. fr. sid. 1.)

alls säga att de höll med gammal-socialisterna, Blum-anhängarna. Vad som avhållit dem från att rösta var inte övertygelse utan försiktighet.

Den stora fråga, som trängde sig fram redan när de första ryktena om en förestående splittring dök upp, frågan *Vad skall nu ske?* har fått en brännande aktualitet. Man kan inte tala om någon överraskning. Om någonsin en katastrof varit förutsedd, så var det denna. Och ändå: *Vad skall nu ske?*

Om ett par dar sammanträder det socialdemokratiska partiets nationella kongress för att offentligen bekräfta de tjugunios uteslutning ur partiet. Därmed är splittringen slutgiltig och officiell och de ord, som Deat utropade vid mötet i Angoulème har fått sin bekräftelse: Varje vilja till sanktionerande är vilja till söndring.

Splittringen kommer att föranleda det omedelbara bildandet av ett nytt parti, *nysocialisternas* eller *de oavhängiga socialisternas* — med Marquet som ledare. Om Marquets personlighet hade vi redan före splittringen tillfälle att säga några ord i dessa spalter. Vi förbehåller oss dock rätten att publicera en mera ingående studie över denne man, som troligen är kallad att spela en stor roll i det nya franska socialistpartiet. Här må endast sammanfattningsvis nämnas att Marquet är, vad man brukar kalla, en lysande personlighet — elaka kritiker översätter denna beteckning med ordet »bländare» — han är en utomordentligt framstående, kallblodig talare med en enastående förmåga att på få minuter förvandla ett från början fientligt inställt auditorium till en frenetiskt bifallsstormande församling.

Vad Marquet saknar av teoretisk skolning, av personlig resning, finner man i så mycket högre grad hos hans medhjälpare Deat och Montagnon. Och att den nya socialistiska rörelsen kommer att rycka med sig också många gamla betänksamma socialister kan man inte heller frånkänna makten i Montagnons namn. Han gäller som den trognaste och konsekventaste syndikalist, som ständigt förfäktar tesen att den moderna staten endast och allenast kan byggas upp på syndikalistisk grundval.

Det skulle vara dumt att inte våga konstatera det nya socialistiska partiets betydelse och medlemsstyrka. Med största sannolikhet kommer en stor del av de socialistiska väljarna, framförallt ungdomen, att övergå till neosocialisterna, då de Blumska doktrinerna med sitt sega fastållande vid ett bokstavsprogram, vilket under de senaste månaderna alltmera avlägsnat sig från verkligheten, blivit dem mer och mer främmande.

Men man får också räkna med att splittringen kan medföra nya jordskred — kan gripa omkring sig och därmed avsöndra nya väljarblock, som varken sympatiserar med blumister eller neosocialister. Man talar redan om ett tredje socialistparti, de s. k. självständiga eller autonoma socialisterna, men ännu har ingen ledare för dessa blivit utpekad.

För närvarande kan man emellertid endast urskilja två stora grupper — alltså Marxisterna under Blums och Faures ledarskap och Prudhommisterna eller neosocialisterna, som ännu officiellt gömmer sig bakom Renaudels namn — vilken emellertid endast tjänar som skylt för triumviraret Marquet—Deat—Montagnon. Även den mest optimistiske måste tillstå att det franska socialistpartiets belägenhet är ytterst kritisk, ja, att man egentligen inte längre kan tala om ett sådant parti. Det är endast ett gigantiskt block, fullt av sprickor och klyftor och knappast längre sammanhållet ens av de gemensamma idéernas band.

P. Leroux.

TIDSKRIFTEN
QUO VADIS?
MOTTO:
Individens problem — världens problem
Gudstro och livstro
Av *Dr Iwan Bratt*
Den slutna och den öppna livsstilen
Av *Dr Pehr Henrik Törngren*
NobelKrut och fredspris
Krishnamurti i Oslo
Säljes överallt genom Sv. pressbyrån.
Pris 85 öre.
Årsprenumeration Kr. 5: —.

Intellektuell huvudstadsmiljö
Ronald Fangen
DUELL
"Det är en av de intensivaste och väsentligaste romaner, som kommit ut här i Norden under de senare åren."
Fredrik Böök
i Sv. D.
BONNIERS

na sak var klar och rakryggad: en gasmask skall vara noggrant avpassad för varje persons storlek. En sådan avpassning är i varje fall omöjlig, när det gäller barn, som växer. För att nyttja maskerna behövs särskild träning, som endast kan göras i armén. Den obemedlade befolkningen är utesluten från detta dyrbara och tvivelaktiga skyddsmedel, som således endast skulle komma de ekonomiskt välsituerade till del. Ur etisk synpunkt är detta skydd förkastligt, då det förutsätter ett accepterande av giftgaser som krigsmedel.

En resolution antogs och en hänvändelse gjordes till Danmarks apotekare att vägra att försälja gasmasker till skydd för civilbefolkningen.

Resolutioner mot våldet och för den civila värnplikten.

Bland de många frågor som diskuterades var också frågan om en Genèvevakt gemensam för de nordiska länderna, vilket redan i Tidevarvet i anslutning till Ekeredsmötet omtalats. Ligan hade även hos dansk radiotjänst krävt veckoutsändningar från Genève, så länge arbetet där pågick. För vintern hade man fått till stånd en serie föreläsningar i radio med anordnandet av lyssnargrupper i likhet med den svenska serien i fjol, betitlad mellanfolkligt samarbete.

Angående den civila värnplikten, som på ligans begäran blivit förkortad från att ha varit 9 månader längre än den militära till endast 4 månader längre, gjorde man följande uttalande: »*Landsmötet uttalar sin tillfredsställelse över den förkortning av tjänstetiden för civilarbetare, som nu är genomförd, men fasthåller sitt krav på avskaffande av den tvungna värnplikten och hänvisar till sin 1927 insända resolution om folkomröstning i denna sak.*»

Även fattades en resolution, vari kvinnornas freds-liga tar avstånd från alla former av våld.

Det var en imponerande uppslutning till landsmötet, som visar att pacifisterna i Danmark ingalunda äro benägna att släppa taget. Visserligen ha de ej kunnat undgå att taga intryck av oron från Tyskland, men i stort sett äro linjerna klara. Detta visar, att man bestått provet och kommer att bestå de prov, som kunna komma. Det förefaller, som om den svenska fredsrörelsen skulle ha all anledning att bemärka detta och ta exempel av danskarna.

Signe Höjer.

Giron:r 1544
Tidevarvet började 1933 sin elfte årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 11 Nov. 1933 — N:r 43

Prenumerera
på TIDEVARVET från 1 okt.
Pris kr. 1:00

Förenta Staternas bud...

(Forts. fr. sid. 1).

gar från privata företag och enskilda för egendom som konfiskerats under revolutionen. Ryska regeringen å sin sida har framlagt motkrav för den fara till liv och egendom som förorsakats av amerikansk intervention i Ryssland, men den har aldrig preciserat dessa krav till någon exakt summa. Sovjets handelsförbindelser med Stor-Britannien och Frankrike under de senaste tio åren har ännu inte lett till någon reglering av frågan om skulder och privata fordringar. Det har emellertid meddelats att Sovjetregeringen möjligen skulle kunna erbjuda sig att utjämna Amerikas fordringar genom att betala tilläggsräntor på offentliga och privata tillgodohavanden och att dessa räntor sedan skulle användas för att likvidera skulder och fordringar. Vilket det slutliga resultatet än må bli, tycks denna fråga synnerligen ägnad att anförtros en blandad skuldkommission.

Amerikansk kredit åt Ryssland.

Den andra frågan — och den som i högsta krad måste intressera Sovjetledningen — rör utsträckningen av krediterna i Amerika. Vid ekonomiska världskonferensen i London förklarade Litvinov att hans regering var beredd att placera beställningar på råmaterial och färdiga varor i Amerika för sammanlagt bortåt en miljard dollars, förutsatt att regeringen bereddes motsvarande kreditmöjligheter. Att denna förklaring var av ett mer än teoretiskt intresse för Förenta staterna, var alldeles tydligt, när *Reconstruction Finance Corporation* i juli beviljade lån på 4 miljoner dollars åt amerikanska exportörer för att finansiera bomullsexport till Ryssland genom Amtorg Trading Corporation. R. F. C. och *Farm credit administration* har alltsedan dess underhandlat med Amtorg om försäljning av bomull och koppar och 500,000,000 dollars har nämnts som det belopp till vilket kredit möjligen skulle kunna garanteras av Förenta staterna. Roosevelts regering kan sedan utvidga dessa krediter direkt, genom R. F. C. eller någon särskild myndighet för finansierandet av den rysk-amerikanska handeln. Å andra sidan har den möjlighet att följa exemplet från Stor-Britannien och Tyskland och garantera en viss del av krediten genom privatbanker.

Sovjet behöver varor men också en marknad.

Att Sovjet-Unionen behöver inte endast industriprodukter av alla slag utan också konsumtionsvaror och teknisk sakkunskap är utom allt tvivel. Men återbetalandet av krediterna medför en mängd svårigheter. Sovjetregeringen som under flera år har köpt på kredit i Europa, har hittills med största samvetsgrannhet uppfyllt sina finansiella förpliktelser. Men i längden kommer det inte att kunna återbetala några större krediter i Amerika, om det inte samtidigt kan vidga marknaden för sina egna produkter antingen i Amerika eller någon annanstans. Till och med under 1930, som betecknar höjdpunkten av rysk-amerikansk handel, var Amerikas export till Sovjet-Unionen nästan fem gånger så stor som importen från detta land. Sovjet-Unionen betalade för sina inköp med överskottet av försäljningar i Stor-Britannien och andra länder, där det hade en fördelaktig handelsbalans. Förenta staterna kan inte för all framtid vara beroende av detta utan *måste också ta emot varor* från Sovjet. Svårigheten är att de viktigaste ryska produkterna, som redan har en marknad i Amerika — mangan, timmer och antracit — har stött på bittert motstånd från hemmaproducenterna. Regleringen av dessa handelsproblem kommer därför troligen att spela en stor roll vid Washingtonförhandlingarna.

Bland övriga hinder för ett eventuellt erkännande kommer troligtvis frågan om den kommunistiska propagandan att tilldra sig jämförelsevis liten uppmärksamhet. Trots den svåra ekonomiska krisen tycks kommunismen ha gjort mycket obetydliga landvinningar i Förenta staterna. Sovjet-Unionen, som är helt upptagen av sin uppgift med det ekonomiska återuppbyggandet inom landets egna gränser, har under tiden skjutit frågan om Tredje Internationalen och planerna för en världsrevolution mera i bakgrunden. Att tro att Sovjets ledare förlorat allt intresse för en världsrevolution, skulle däremot vara ett misstag. Men det är tydligt att de för närvarande är mera intresserade av att upprätta en framgångsrik socialistisk stat, som kan tjäna som inspiration för arbetarna i andra länder, än att utbreda kommunismens förkunnelse i utlandet.

De rysk-amerikanska relationerna har storpolitisk betydelse.

Att erkännandet av Sovjet-Ryssland i Förenta staterna skulle få vidsträckta återverkningar i Europa och Asien är tämligen säkert. Underrättelserna om det rysk-amerikanska närmandet har redan givit ytterligare eftertryck åt den tyska isoleringen, då Tysklands planer på en expansion österut har förändrat dess relationer till Sovjet-Unionen. Tyskland, som under många år fått mottaga lejonparten av de ryska beställningarna, börjar också frukta att den ryska handeln skall ledas över till Förenta staterna.

Av ännu större betydelse torde det rysk-amerikanska närmandet bli i Fjärran Östern. Japan trodde att Sovjet-Unionen var för svag för strid och intog därför en ofördragsam hållning vid de nyligen hållna underhandlingarna om försäljning av östkinesiska järnvägen. Den 8 oktober tog sig emellertid Sovjetregeringen för — uppmuntrad av en god skörd — att publicera hemliga japanska handlingar, som avslöjade en plan att helt enkelt lägga beslag på järnvägen. Ryssland avfordrade Japan en förklaring, men Tokio förnekade att dokumenten var äkta och har hittills inte avgivit någon officiell förklaring till Sovjet-Unionen. Ett erkännande från Amerikas sida bör kunna verka återhållande på de militaristiska elementen i Japan, som hade trott att Förenta staterna gärna skulle se, eller i varje fall inte motsätta sig, en japansk attack mot Sovjet-Unionen.

Slutligen är förslaget till erkännande välkommet i Genève, där man hoppas att vänskapsfulla förbindelser mellan de båda stora icke-förbunds-staterna, som har understött nedrustningen kraftigare än någon av makterna *inom* Nationernas förbund, skall ha en stabiliserande inverkan på världsförhållandena i sin helhet.

Vera Micheles Dean.

---

högre grad än tidigare genom den Mussolinska, nu se sina samhälleliga positioner hotade. De berövas representationsrätten i de beslutande församlingarna, rätten till avlönat arbete, de måste vidkännas allvarliga inskränkningar i sina rättigheter till social försäkring av olika slag etc. Den föreslagna konferensen har framförallt till syfte att undersöka möjligheterna för enhetligare samarbete mellan de olika kvinnoorganisationerna i deras gemensamma strävanden.

*

Fredagen den 17 november 1933 äger på inbjudan av kvinnoföreningar i Malmö ett opinionsmöte rum i denna stad, varvid doktor *Lydia Wahlström* och rektor *Honorine Hermelin* tala över ämnet *Kvinnorna inför världskrisen.*

*

Fredagen den 17 november 1933 kl. 8 e. m. kommer *Ragna Ljungdell,* Helsingfors, att hålla ett föredrag om konstnären *Käthe Kollwitz.* Föredraget, som åtföljes av ljusbilder, äger rum på Högskolans C-sal, Norrtullsgatan 2, Stockholm.

"mors bästa recept"

lär Er dotter dem

Försumma icke något tillfälle att lära henne baka. Tag kooperativas mjöl. Det är förmalt på ett sätt, som endast en modern storkvarn kan göra — ett utomordentligt bakmjöl

kooperativas mjöl

Sven Stål:

Maria Schildknecht i "Våld".

Vilhelm Mobergs skådespel i fyra akter, som för närvarande gives på Dramaten, har sammanförts under den braskande titeln »Våld». Egentligen sönderfaller hans tes om våldet mot själen i fyra små belysande kammarspel. Men eftersom samma människor går igen i alla akterna, har författaren förenat dem under ett gemensamt namn. Tanken på Strindberg blir alltid dominerande när man går att bedöma svensk nyare dramatik och detta med rätta, han och ingen annan bör vara vår lärofader. I detta fall finnes dock även en snegling åt Ernst Ahlgren. Moberg har med krass realism i stora drag skisserat upp sitt skådespel om äktenskapets ytliga lycka. Genom att författaren inte tillåter satiren att genomsyra innehållet, blir många av scenerna utan den markanta, strindbergianska skärpa, som ämnet dock i sig själv påkallar. Moberg har sett för ensidigt på det problem som han velat rensa ut ur sin lekamen och sin hjärna. Kompromisserna har tagit livets oartistiska vändningar, han har inte förstått att Scenen, Teatern ställer förenklade krav på ett ämnes behandling. Dessa fel är så märkbara och så pass valhänta att nu, efter uppförandet, författaren säkerligen är den första att stöta sig på dem och önska dem ändrade till det bättre. Moberg är för rustik, han förstår inte antydningens konst ännu och jag förmodar att han inte tillåter någon s. k. obehörig att ändra i texten — annars synes det mig att den ypperliga regimedhjälpare som han fått vid framförandet av sin pjäs, *Rune Carlsten,* absolut varit mannen att på egen hand få stryka litet här och där. Livet är tjatigt, enformigt tjatigt, men teatern får inte så minutiöst eka dessa olater. De olika gifta parens diskussioner om trohet, otrohet och andra inom ett äktenskapligt förbund vanliga ämnen, vinner ingalunda på att ideligen upprepas i samma tempo och med samma förkrossande styrka.

Oavsett alltså dessa ord om vårt nya svenska skådespel, är jag den första att glädjas åt Mobergs seger, ty att framförandet blev en välförtjänt seger över hela linjen, det kan inte trollas bort. Publiken var gripen och delvis road, ibland något för högljutt. Det finns nämligen en kategori människor som går på premiärer i akt och mening att demonstrera sitt vakna och mottagliga intellekt via förstärkta skratt och ljungande applåder på logiska och fullkomligt normala repliker. Denna kategori hade denna gång inte mod att applådera, men deras skratt klingade hör- och störbart.

*

Oreserverat måste jag prisa Carlstens regi, den var måttfull och stämningskapande och den spelade inte huvudrollen. Införlivandet av denna regissör med teaterns övriga stab är ett mycket gott val. Personinstruktionen röjde ett känsligt öra för valörer — de flesta av våra regissörer saknar detta sinne — och de nya artisternas inrangerande i Dramatens ensemble skedde på ett stillfärdigt och sant sätt — taltonen blev för en gångs skull mänsklig, artister som under flere år fått gå där och tala rakt ut i luften, uppdagade plötsligt att de fick svar på tal. Jag syftar närmast på fru Schildknecht som varit på god väg att förlora sig som konstnärinna. Hon har härjat och skrikit och tvingats till att agera solo — men i samspelet med Sture Baude återfann hon sig själv, hon blev enkel och gripande. Inte sedan hennes strålande tolkning av hustrun i »Den stora rollen» av Runar Schildt, har hon nått samma sublimitet. Dessutom har fru Schildknecht lärt sig att sminka sitt ansikte, hon blev i de avgörande ögonblicken klassiskt skön och hennes mimik hade en skiftande nyansrikedom, som jag inte sett hos henne förr. Alla obetydliga repliker, allt som inte behövde betonas, underordnade aktrisen på ett alldeles genialt vis — de banala ansatser författaren i sin enkelriktning då och då inflikat i handlingen, blev neutraliserade av den stora konstnärinnan. Hennes spel i sista akten hade moment som själsligt stod på samma höjd som Duses mest berömda gestaltningar. Det var livskonst i dess högsta potens och ett bud ifrån en konstnärinnesjäl som Dramatens kvava luft ännu inte hunnit taga död på. Enbart för hennes stora insats i skådespelet är föreställningen värd att ses. Och ju mer man tänker efter vad de övriga artisterna presterade, desto mera villig blir man att även framhålla deras stora del i den slutliga framgången.

*

Inga Tidblad och Håkan Westergren överraskade med ett samspel och en intuitivitet som vällde fram med en friskhet utan like. Tredje aktens ömtåliga tema schatterades av de båda konstnärerna med en flärdfrihet som var betagande. I dessa båda artisters spel och jämväl i de övrigas spårades det flyktiga och besynnerliga inom skådespelaryrket, som skildrar »tanken». Ingen av de uppträdande levererade sina ord utan att man kände deras förtrogenhet med sina rollers tankevärld och detta skapade en luft av trovärdighet och nuets liv. Margit Manstad föreföll att vara helt omgjord, renhyvlad så att säga. Det fanns inte en mening som aktrisen uttalade som inte bar enkelhetens hallstämpel. Särskilt den svåra sortien i sista akten gav hon med en gripande underton — stämman färgade inte enbart orden, hon skapade något, releade ut till publiken sin kuschade tragik.

*

Sture Baude var inte helt i sitt esse, men alla sina uppenbara meriter, sin kammarspelston och sitt levande scenintellekt hade han med sig och dessa gåvor räcker en lång stund och gör god tjänst. Sandborg illuderade i en svår roll, svärfadern-domaren, som sättes till av svärdottern att döma sin egens sons otrohet. Författaren har inte helt grepp om dessa människor, som i andra akten spela ut sin historia, det är där som frånvaron av satir hindrar handlingen att stiga högre än den, tack vare ett gott spel, delvis gör. Henrikson var återigen olyckligt placerad och hade svårt att övertyga som den otrogne hustruälskaren. Författaren försvarar i honom en oklar känsla och skådespelaren fick inte begreppet att skimra i förståelsens ljus. Signe Enwall sekunderade fröken Manstad utmärkt, det var ingen dålig prestation. Regissören själv, herr Carlsten medverkade i sista akten. Jag bävade för en av skådespelarens komiska figurer med hjärna i tre våningar, tonansatsen lät ana något dylikt, men i en handvändning slog han om och gav med enkla suggestiva medel en alldeles ypperlig bild av den åldrande landsortsungkarlen. Stryker så herr Carlsten det sista »god natt», som han fick skratt på sedan han lämnat scenen, blir hans del i pjäsen ännu bättre. Som regissör, kan han vara belåten — han har gjort ett mycket gott arbete. Och vi, den stora publiken har all anledning att vara tacksamma — vi har fått tillbaka Maria Schildknecht. Henne tillkommer den största äran.

Kosmos som krigsskådeplats.

(Forts. fr. sid. 1.)

formning och därigenom vinna avgörande inflytande på truppernas rörelser.»

Växtligheten. »För ett landskaps karaktär och färgverkan, är dess växtlighet av den allra största militära betydelse.»

Djurvärlden. »Som näringsmedel, man skulle rent av kunna säga som vandrande köttportioner, är djuren truppernas förnämsta proviant. De åsamkar dem varken kostnader eller besvär under transporten och tillhandahåller ständigt färska och goda födoämnen...»

Havet. »Havet utgöres av en vidsträckt vattenspegel, som — i fall djupet är tillräckligt stort — tillåter rörelse i alla riktningar och erbjuder fri sikt... vattenspegeln kan under vissa tider antaga ett berglandskaps rörliga former, vilket för fartygens slagkraft betyder...»

Människan. »Först människans närvaro i rummet gör detta till medelpunkt för högre skeende, först människans närvaro adlar rummet till en scen för andligt viljande och dådfyllt handlande och därmed också till en medelpunkt för krigföringen. Människans uppträdande förlänar åt rummet en ändamålsenlighet, som slutligen höjer sig till *förhandenvaron av en omgivning för människan.*»

Professorn företräder det moderna krigets högt aktade system.

Men nog av detta? Nej, det är inte ännu på länge nog. På dessa filosofiska grundvalar är det ju just, som värnvetenskapen och författarens bok är byggda. Man har skänkt denna bok en oerhörd uppmärksamhet, därför att den tar upp mänsklighetens nedrigaste och gemenaste, mest fruktansvärda och ohyggliga kampmetoder och behandlar dem som självklara saker. Kanske har man därvid inte tillfullo beaktat det *system,* som detta professorliga vanvett innebär. Och faran av detta system.

Professor Ewald Banse är inte i något avseende någon avsigkommen stackare. Han är en ansedd tysk geograf, var professor vid tekniska högskolan i Braunschweig och tysk ungdomsledare. Nu är han organisatör för värnsporten. Det finns många sådana professorer.

Hans »lilla bok», som han själv kallar den, kom ut i Braunschweig »im Totenmonde 1932». I sitt företal till andra upplagan skrev han: »Redan några få månader sedan föreliggande lilla bok kommit ut, har en andra upplaga visat sig nödvändig: det mest bindande beviset för att den värnvetenskapliga tanken har blivit levande i tyska folket. Vår nödställda belägenhet och vår ledare Adolf Hitlers gärning, har givit utvecklingen denna riktning.»

Professor Ewald Banse är besatt av den förfärliga uppriktighet, vilken utmärker den, som helt behärskas av sin idé. Han må sedan tala om att utbreda tyfus genom loppor, sprida pest genom råttor, om förgiftande av dricks- och tvättvatten, om blaukreutz-, klor-, fosgén-, perstoff- och senapsgas, eller om ungdomens fostran. Ja, hans framställning saknar inte ens poetisk flykt: »Den som har upplevat hur en flygare, brusande djupt ned genom luften, kan utrota allt liv i skyttegravar och skyddsrum och förstår hur värnlös infanteristen måste känna sig därvid, den som kan föreställa sig hur en stad måste se ut, när giftgaserna, som sprids genom flygaröverfallet, långsamt breder ut sig och tränger in i alla tomrum, åstadkommer kvävning och förbränning, medan det samtidigt bryter ut eldsvådor på flera olika håll — den måste betrakta detta nya vapen med den allra största högaktning...»

Maria Lazar.

DUKGARNITYR. Hel uppsättning av dukar, bestående av: 1 bordduk 140×140 cm., 2 lysdukar 70×70, 1 löpare 35×70, 1 löpare 35×100, allt av prima linne, uppritade i samma mönster, samt dessutom 10 st. smådukar, försäljes till endast *kronor 6: 95* mot postförskott. Tre satser franko. Bordduk 130×160 cm. vit, damastvävd, *bilbliskt motiv,* extra billigt pris kr. 20: — pr styck. Ytterst elegant högtidsduk.
MALMÖ LINNE- & BRODERILAGER A.-B., *Drottningtorget 1,* MALMÖ T.